

Л.Г. БЕЗУСЬКО¹, Т.С. КАРПЮК¹, С.Л. МОСЯКІН¹, А.Г. БЕЗУСЬКО², О.М. КОРНІЄНКО¹

¹ Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України
вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01001, Україна
bezusko@ukma.kiev.ua, inst@botany.kiev.ua, tan.karpiuk@gmail.com

² Національний університет «Києво-Могилянська академія»
вул. Сковороди, 2, м. Київ, 04070, Україна
bezusko@ukma.kiev.ua

АНТРОПОГЕННА СКЛАДОВА ПАЛІНОФЛОР РАННЬОСЕРЕДНЬОВІЧНИХ ВІДКЛАДІВ СЛОВЕЧАНСЬКО-ОВРУЦЬКОГО КРЯЖУ В ПАЛЕОХОРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Ключові слова: палеохорологія, палінофлора, раннє середньовіччя, види культурної та бур'янової флори, Словечансько-Овруцький кряж, Україна

Проблема реконструкції природних та антропогенних змін рослинного покриву Словечансько-Овруцького кряжу в голоцені здебільшого розв'язується на основі даних спорово-пилкового аналізу (Пашкевич, 1963; Зеров, Артюшенко, 1966; Безусько, 2000; Безусько, Мосякін, Безусько, 2011; Bezusko, Bezusko, Mosyakin et al., 2002; Bezusko, Mosyakin, Bezusko, 2009). Результати оцінки стану палінологічної вивченості відкладів голоцену свідчать про досить високий ступінь фрагментарності цих матеріалів як у часі, так і в просторі. На першому етапі палеопалінологічних досліджень на території Словечансько-Овруцького кряжу (Пашкевич, 1963; Зеров, Артюшенко, 1966) списки виковних палінофлор налічували 25–30 таксонів (переважно родинного та родового рівнів). Узагальнену реконструкцію основних змін рослинного покриву південної частини Словечансько-Овруцького кряжу в аллереді—голоцені (останні 12000 років) наведено в статті Д.К. Зерова та О.Т. Артюшенко (1966). Палінологічне вивчення двох боліт (Горіле та Словечанське), розташованих на Словечансько-Овруцькому кряжі, спонукало Г.О. Пашкевич до

висновку, що досліджувані відклади належать до пізнього голоцену (Пашкевич, 1963). Отримані результати ввійшли до загальної реконструкції картини змін рослинного покриву Житомирського Полісся в ранньому, середньому та пізньому голоцені (Пашкевич, 1963). Слід наголосити, що палінологічні характеристики відкладів голоцену в розрізах Словечансько-Овруцького кряжу (Пашкевич, 1963; Зеров, Артюшенко, 1966) відповідали методичним можливостям спорово-пилкових досліджень початку другої половини минулого століття. Вони не містили пилкових зерен рослин—індикаторів господарської діяльності людини. Але Г.О. Пашкевич цілком слушно дійшла висновку, що в другій половині пізнього голоцену збільшення пилку сосни в спорово-пилкових спектрах відкладів самих верхніх горизонтів, найімовірніше, віддзеркалює вплив антропогенних чинників на природну рослинність (Пашкевич, 1963).

На цей час найбільш детальні палінологічні характеристики, які відповідають сучасним вимогам і можливостям спорово-пилкового аналізу, отримані для відкладів культурних шарів ранньосередньовічних поселень Словечансько-Овруцького кряжу (Безусько, 2000; Безусько, Мосякін, Безусько, 2011;

© Л.Г. БЕЗУСЬКО, Т.С. КАРПЮК, С.Л. МОСЯКІН,
А.Г. БЕЗУСЬКО, О.М. КОРНІЄНКО, 2013

Bezusko, Bezusko, Mosyakin et al., 2002; Bezusko, Mosyakin, Bezusko, 2009). Слід наголосити, що відклади раннього середньовіччя більшості з цих поселень були також охарактеризовані за палеоетноботанічними матеріалами (Пашкевич, 2008). Наявність у спорово-пилкових спектрах ранньосередньовічних відкладів пилкових зерен, ідентифікованих до видового рівня, дала змогу суттєво деталізувати картину рослинного покриву Словечансько-Овруцького кряжу в XIII ст. н. е. Крім того, результати аналізу видового складу пилку рослин—індикаторів господарської діяльності людини є основою для оцінки характеру та ступеня впливу антропогенних чинників на зміни рослинного покриву регіону досліджень і створюють надійні передумови для проведення палеохорологічних досліджень. У цьому контексті ми розглядаємо Словечансько-Овруцький кряж як модельну територію для розробки карт поширення

модельних таксонів культурних та бур'янових рослин для конкретного часового зрізу — XIII ст. н. е.

Мета статті — проаналізувати антропогенну складову в палінофлорах відкладів ранньосередньовічних поселень Словечансько-Овруцького кряжу, порівняти палеопалінологічні та палеоетноботанічні матеріали, визначити модельні таксони культурної та бур'янової флори і на прикладі культурних рослин провести палеохорологічні дослідження для вузького часового інтервалу другої половини пізнього голоцену.

Матеріал і методи досліджень

Основний метод досліджень — спорово-пилковий аналіз, а матеріалом слугують палінологічні характеристики семи ранньосередньовічних поселень, розташованих на Словечансько-Овруцькому кряжі (Безусько, 2000; Безусько, Мосякін, Безусько, 2011;

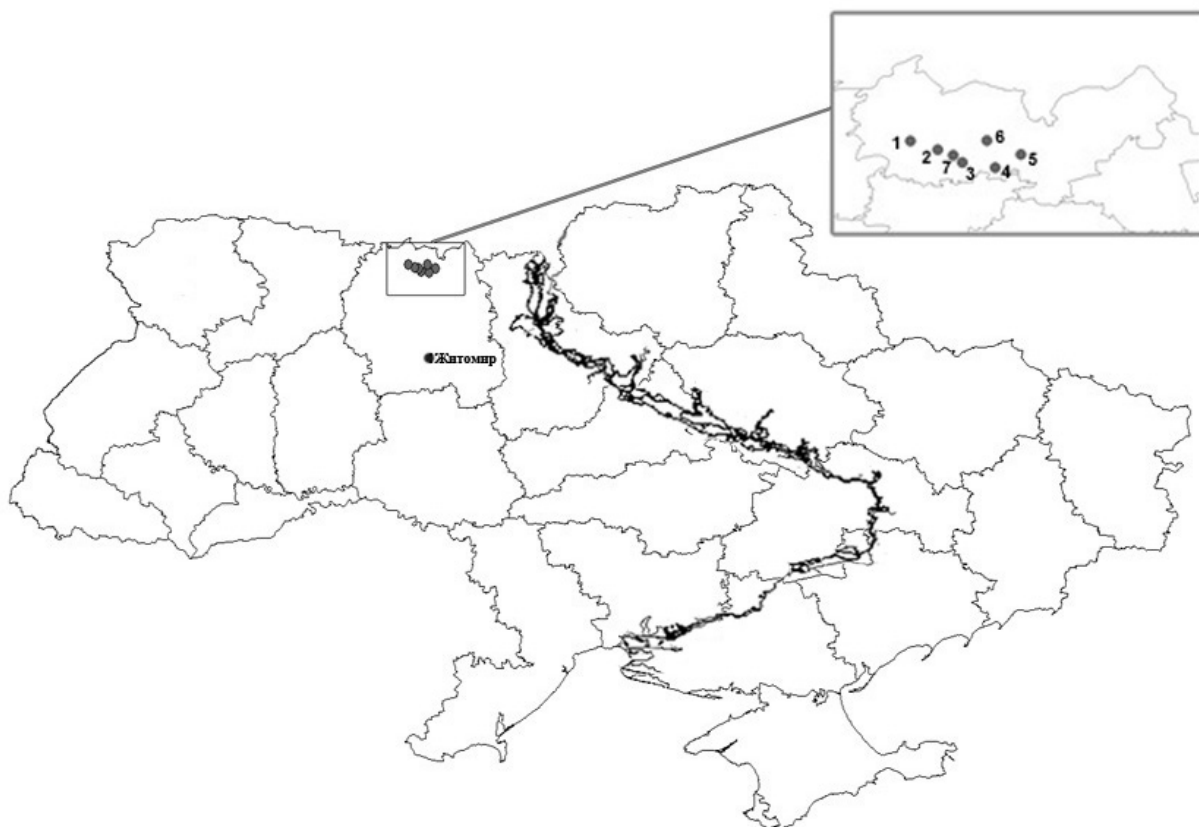

Рис. 1. Карта-схема розташування ранньосередньовічних поселень на Словечансько-Овруцькому кряжі. У м о в н і п о з н а ч е н н я : 1 — Городец (Городки-II), 2 — Листвин, 3 — Прибитки-I, 4 — Норинськ, 5 — Овруч, 6 — Нагоряни-I, 7 — Черевки

Fig. 1. The map of the Early Medieval settlements of the Slovechano-Ovruch Ridge. Symbols indicate: 1 — Gorodets, 2 — Lystvyn, 3 — Pribytky-I, 4 — Norinsk, 5 — Ovruch, 6 — Nagoryany-I, 7 — Cherevki

Bezusko, Mosyakin, Bezusko, 2009). Місцезнаходження цих поселень показано на карті-схемі (рис. 1).

Зразки з культурних шарів ранньосередньовічних поселень обробляли за традиційною методикою В.П. Гричука (Палеопалінологія, 1966). Спорово-пилковий аналіз проведено з використанням світлових мікроскопів «Біолар» (збільшення у 500 разів) та МБІ-6 (збільшення у 1000 разів). Висіви пилкові зерна підраховувались для трьох основних груп — дерева + кущі, трави + кущики + напівкущики та спори вищих спорових рослин (останні підраховували понад загальну суму пилку).

Палеохорологічні дослідження здійснювали з використанням програми DIVA-GIS (<http://www.diva-gis.org/>).

При визначенні модельних таксонів для палеохорологічних досліджень враховано результати порівняльного аналізу палеопалінологічних (Безусько, Мосякін, Безусько, 2011) та палеоетноботанічних даних (Пашкевич, 2008).

Латинські назви рослин наводяться за списком судинних рослин України (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999), з доповненнями й уточненнями. Автори таксонів вказані в таблиці, тому в основному тексті таксони згадуються без авторства.

Список культурних та бур'янових рослин у складі палинофлор ранньосередньовічних відкладів Словечансько-Овруцького кряжу (за результатами палеопалінологічних та палеоетноботанічних досліджень).

№№	Таксон	Мікрозалишки	Макророзалишки (Пашкевич, 2008)
Культурні рослини			
1.	<i>Avena sativa</i> L.	Cerealia	XXX
2.	<i>Hordeum vulgare</i> L.		XXX
3.	<i>H. vulgare</i> var. <i>coeleste</i> L.		XXX
4.	<i>Panicum miliaceum</i> L.		XXX
5.	<i>Secale cereale</i> L.		XXX
6.	<i>Triticum aestivum</i> L.		XXX
7.	<i>T. dicoccum</i> (Schrank) Schueble.		XXX
8.	<i>T. monococcum</i> L.		XXX
9.	<i>Cannabis sativa</i> L.	XXX	XXX
10.	<i>Juglans regia</i> L.	XXX	—
11.	<i>Lens culinaris</i> Medik.	—	XXX
12.	<i>Linum usitatissimum</i> L.	—	XXX
13.	<i>Pisum sativum</i> L.	—	XXX
14.	<i>Vitis vinifera</i> L.	—	XXX
Бур'янові рослини			
15.	<i>Agrostemma githago</i> L.	XXX	XXX
16.	<i>Alsine media</i> L.	XXX	—
17.	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	XXX	—
18.	<i>Atriplex tatarica</i> L.	XXX	—
19.	<i>Blitum rubrum</i> (L.) Rchb.	XXX	—
20.	<i>B. virgatum</i> L.	XXX	—
21.	<i>Bromus arvensis</i> L.	—	XXX
22.	<i>B. secalinus</i> L.	—	XXX
23.	<i>Cannabis</i> cf. <i>ruderalis</i> Janisch.	XXX	—
24.	<i>Centaurea cyanus</i> L.	XXX	—
25.	<i>Cerastium</i> cf. <i>glomeratum</i> Thuill.	XXX	—
26.	<i>Chelidonium majus</i> L.	XXX	—

№№	Таксон	Мікрозалишки	Макророзалишки (Пашкевич, 2008)
27.	<i>Chenopodium album</i> L. aggr.	XXX	XXX
28.	<i>C. hybridum</i> L.	XXX	—
29.	<i>C. polyspermum</i> L.	XXX	—
30.	<i>C. suecicum</i> J. Murr	XXX	—
31.	<i>C. vulvaria</i> L.	XXX	—
32.	<i>Cichorium intybus</i> L.	XXX	—
33.	<i>Convolvulus arvensis</i> L.	XXX	XXX
34.	<i>Dysphania botrys</i> (L.) Mosyakin & Clemants	XXX	—
35.	<i>Echinochloa crusgalii</i> (L.) P. Beauv.	—	XXX
36.	<i>Echium vulgare</i> L.	XXX	—
37.	<i>Fallopia convolvulus</i> (L.) A. Löve	XXX	XXX
38.	<i>Galium aparine</i> L.	—	XXX
39.	<i>Herniaria polygama</i> J. Gay	XXX	—
40.	<i>Kochia laniflora</i> (S.G. Gmel.) Borbas	XXX	—
41.	<i>Melandrium album</i> (Mill.) Garcke	XXX	—
42.	<i>Persicaria maculosa</i> S.F. Gray	—	XXX
43.	<i>Plantago lanceolata</i> L.	XXX	—
44.	<i>P. major</i> L.	XXX	—
45.	<i>Polycnemum</i> cf. <i>arvense</i> L.	XXX	
46.	<i>Polygonum aviculare</i> L. aggr.	XXX	XXX
47.	<i>P. patulum</i> M. Bieb.	—	XXX
48.	<i>Rumex acetosa</i> L.	XXX	XXX
49.	<i>R. acetosella</i> L.	XXX	—
50.	<i>R. confertus</i> Willd.	XXX	—
51.	<i>Setaria glauca</i> (L.) P. Beauv.	—	XXX
52.	<i>S. viridis</i> (L.) P. Beauv.	—	XXX
53.	<i>Sonchus arvensis</i> L.	XXX	—
54.	<i>Spergula arvensis</i> L.	XXX	—
55.	<i>Spergularia rubra</i> (L.) J. Presl & C. Presl	XXX	—
56.	<i>Taraxacum officinale</i> Wigg. aggr.	XXX	—
57.	<i>Tussilago farfara</i> L.	XXX	—
58.	<i>Urtica dioica</i> L.	—	XXX

Результати досліджень та їх обговорення

Палінологічні характеристики для відкладів культурних шарів Овруцького кряжу, які за археологічними матеріалами (Томашевський, 1998) сформувалися протягом XIII ст. н. е., були отримані для 15 зразків. Здебільшого результати аналізу спорово-пилкових спектрів свідчать про наявність у їхньому складі пилкових зерен рослин—індикаторів господарської діяльності людини (Безусько, 2000;

Bezusko, Bezusko, Mosyakin et al., 2002; Bezusko, Mosyakin, Bezusko, 2009). Ми узагальнили палеопалінологічні матеріали для двох груп викопного пилку — культурні та бур'янові рослини. За цими двома основними групами наведено і результати палеоетноботанічних досліджень, здійснених Г.О. Пашкевич (2008) (таблиця).

Результати комплексних палеопалінологічних та палеоетноботанічних досліджень дали змогу вста-

новити видовий склад антропогенного сегменту в колективній флорі Словечансько-Овруцького кряжу в ранньосередньовічний час (XIII ст. н. е.), який налічує 58 таксонів (14 видів культурної та 44 — бур'янової флори). Ми порівняли отримані результати і склали список модельних таксонів, перспективних для подальших палеохорологічних досліджень, який охоплює сім видів (*Cannabis* cf. *sativa*, *Agrostemma githago*, *Chenopodium album* aggr., *Convolvulus arvensis*, *Fallopia convolvulus*, *Polygonum aviculare* aggr., *Rumex acetosa*). Загалом, оцінюючи досить високий ступінь палінологічної вивченості ранньосередньовічних відкладів Словечансько-Овруцького кряжу і розглядаючи його як модельний регіон, вважаємо за доцільне внести до цього списку види як культурних (*Juglans regia*), так і бур'янових (*Centaurea cyanus*, *Chelidonium majus*, *C. polyspermum*, *Cichorium intybus*, *Plantago lanceolata*, *P. major*, *Polycnemum* cf. *arvense*, *Sonchus arvensis*, *Taraxacum officinale* та ін.) рослин. Актуальним і перспективним є також проведення палеохорологічних досліджень для видів культурної (*Avena sativa*, *Hordeum vulgare*, *H. vulgare* var. *coeleste*, *Secale cereale*, *Triticum aestivum*, *T. dicoccum*, *T. monococcum*,

Lens culinaris, *Pisum sativum*, *Linum usitatissimum*, *Cannabis sativa*) та бур'янової (*Agrostemma githago*, *Bromus arvensis*, *B. secalinus*, *Echinochloa crusgalii*, *Galium aparine*, *Setaria glauca*, *S. viridis*, *Chenopodium album* aggr., *Convolvulus arvensis*, *Fallopia convolvulus*, *Polygonum aviculare* aggr., *Rumex acetosa*, *Urtica dioica*) флор, визначених за результатами палеоетноботанічних досліджень (див. таблицю).

Узагальнюючи наведені палеоботанічні характеристики ранньосередньовічних відкладів Овруцького кряжу, вважаємо, що на першому етапі доцільно провести палеохорологічні дослідження саме для представників культурної флори. При цьому на єдиній методичній основі з використанням програми DIVA-GIS (<http://www.diva-gis.org/>) були розроблені карти їх поширення на території Словечансько-Овруцького кряжу в XIII ст. н. е. як за результатами палеопалінологічних (*Cannabis sativa*, *Juglans regia*) (рис. 2), так і палеоетноботанічних досліджень: зернові — *Avena sativa*, *Hordeum vulgare*, *H. var. coeleste*, *Secale cereale*, *Triticum aestivum*, *T. dicoccum*, *T. monococcum* (рис. 3); бобові — *Lens culinaris*, *Pisum sativum* і технічні — *Linum usitatissimum*, *Cannabis sativa* культури (рис. 4).

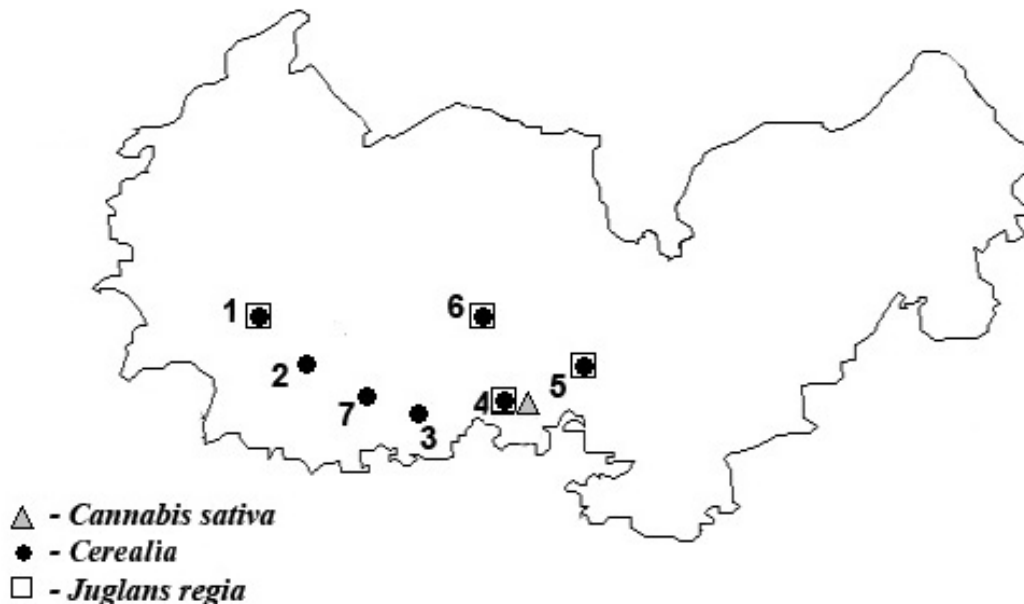

Рис. 2. Карта-схема поширення *Cannabis sativa*, *Juglans regia* та *Cerealia* за палеопалінологічними даними. Умовні позначення: 1 — Городець (Городки-II), 2 — Листвин, 3 — Прибитки-I, 4 — Норинськ, 5 — Овруч, 6 — Нагоряни-I, 7 — Черевки

Fig. 2. The map of distribution of *Cannabis sativa*, *Juglans regia* and *Cerealia*, based on the paleopalynological data. Symbols indicate: 1 — Gorodets, 2 — Lystvyn, 3 — Pribytky-I, 4 — Norinsk, 5 — Ovruch, 6 — Nagoryany-I, 7 — Cherevky

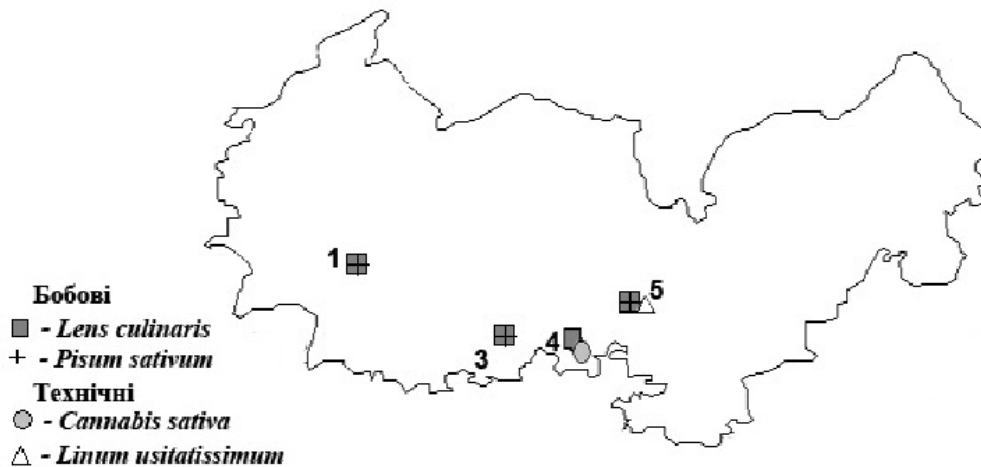

Рис. 3. Карта-схема поширення бобових і технічних культур за палеоетноботанічними даними. У м о в н і п о з н а ч е н н я : 1 – Городець, 3 – Прибитки-І, 4 – Норинськ, 5 – Овруч

Fig. 3. The map of pulses and technical plants distribution, based on the paleoethnobotanical data. S y m b o l s i n d i c a t e : 1 – Gorodets, 3 – Pribytky-I, 4 – Norinsk, 5 – Ovruch

Рис. 4. Карта-схема поширення зернових культур за палеоетноботанічними даними. У м о в н і п о з н а ч е н н я : 1 – Городець (Городки-ІІ), 2 – Листвин, 3 – Прибитки-І, 4 – Норинськ, 5 – Овруч, 6 – Нагоряни-І

Fig. 4. The map of grain crops distribution, based on the paleoethnobotanical data. S y m b o l s i n d i c a t e : 1 – Gorodets, 2 – Lystvyn, 3 – Pribytky-I, 4 – Norinsk, 5 – Ovruch, 6 – Nagoryany-I

Ми також провели палеохорологічні дослідження за результатами палеоетноботанічного вивчення основних груп культурних рослин: бобові — *Lens culinaris*, *Pisum sativum*, технічні — *Linum usitatissimum*, *Cannabis sativa* культури (рис. 3) та зернові — *Avena sativa*, *Hordeum vulgare*, *H. vulgare* var. *coeleste*, *Secale cereale*, *Triticum aestivum*, *T. dicocum*, *T. monococcum* (рис. 4).

Зазначимо, що на карті поширення культурних рослин, визначених за результатами палеопалінологічних досліджень, показано поширення на території Словечансько-Овруцького кряжу пилку *Cerealia* (хлібні злаки) (рис. 2).

Узагальнюючи результати палеопалінологічних та палеоетноботанічних досліджень, виконаних на території Українського Полісся, можна дійти висновку щодо перспективності застосування такого підходу до проведення палеохорологічних досліджень як для окремих модельних регіонів, так і для України загалом.

Висновки

1. Узагальнено результати палеопалінологічних та палеоетноботанічних досліджень відкладів культурних шарів ранньосередньовічних поселень (XIII ст. н. е.) на Словечансько-Овруцькому кряжі та визначено видовий склад культурних і бур'янових рослин (58 таксонів).
2. За палеопалінологічними матеріалами складено список таксонів видового рівня як культурної (*Cannabis* cf. *sativa*, *Juglans regia*), так і бур'янової (*Agrostemma githago*, *Centaurea cyanus*, *Chelidonium majus*, *Cichorium intybus*, *Sonchus arvensis*, *Taraxacum officinale*, *Chenopodium album* aggr., *C. polyspermum*, *Dysphania botrys*, *Polycnemum* cf. *arvense*, *Convolvulus arvensis*, *Fallopia convolvulus*, *Polygonum aviculare* aggr., *Rumex acetosa*, *Melandrium album*, *Plantago lanceolata*, *P. major*) флор, перспективних для проведення палеохорологічних досліджень.

За результатами палеоетноботанічних досліджень запропоновано список таксонів видового рівня культурної (зернові — *Avena sativa*, *Hordeum vulgare*, *H. vulgare* var. *coeleste*, *Secale cereale*, *Triticum aestivum*, *T. dicocum*, *T. monococcum*; бобові — *Lens culinaris*, *Pisum sativum* і технічні — *Linum usitatissimum*, *Cannabis sativa* культури) та бур'янової (*Agrostemma githago*, *Bromus*

arvensis, *B. secalinus*, *Echinochloa crusgalii*, *Galium aparine*, *Setaria glauca*, *S. viridis*, *Chenopodium album* aggr., *Convolvulus arvensis*, *Fallopia convolvulus*, *Polygonum aviculare* aggr., *Rumex acetosa*, *Urtica dioica*) флор, перспективних для здійснення палеохорологічних досліджень.

3. З використанням програми DIVA-GIS (<http://www.diva-gis.org/>) на прикладі модельної території (Словечансько-Овруцький кряж) для вузького часового інтервалу (XIII ст. н.е.) проведені перші палеохорологічні дослідження для представників культурної флори як за палеопалінологічними, так і палеоетноботанічними даними.

Автори висловлюють щире подяку канд. істор. наук А.П. Томашевському (Інститут археології НАН України) за надані зразки для спорово-пилкових досліджень та цінні консультації з питань використання археологічної складової комплексних міждисциплінарних досліджень культурних шарів ранньосередньовічних поселень на Овруцькому кряжі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Безусько Л.Г., Мосякін С.Л., Безусько А.Г. Закономірності та тенденції розвитку рослинного покриву України у пізньому плейстоцені та голоцені. — К.: Альтерпрес, 2011. — 450 с.
- Безусько Т.В. До питання про природні умови існування середньовічних поселень на Овруцькому кряжі (за палінологічними даними) // Наук. зап. НаУКМА. Спец. вип. — 2000. — 18, ч. II. — С. 291—204.
- Зеров Д.К., Артюшенко О.Т. Спорово-пилкові дослідження озерно-болотних відкладів Овруцького кряжу // Палеогеографічні умови території України в пліоцені та антропогені. — К.: Географ. т-во УРСР, 1966. — С. 20—25.
- Палеопалінологія. Методика палеопалінологічних досліджень і морфологія некоторых ископаемых спор, пыльцы и других ископаемых микрофоссилий / Под ред. И.М. Покровской. — Л.: Недра, 1966. — Т. 1. — 351 с.
- Пашкевич Г.О. Історія рослинності Житомирського Полісся в голоцені за даними спорово-пилкових досліджень // Укр. ботан. журн. — 1963. — 20, № 6. — С. 52—62.
- Пашкевич Г.О. Палеоботанічний комплекс давньоруської Овруцької волості // Стародавній Іскоростень і слов'ян. гради. — Коростень: Ін-т археології НАН України. — 2008. — 2. — С. 59—73.
- Томашевський А.П. Попередні підсумки археологічних досліджень Овруцької археологічної експедиції у 1996—1997 роках на території Овруцького району Житомирської області // Археолог. відкриття в Україні 1997—1998 рр. — К.: Ін-т археології НАН України, 1998. — С. 45—48.

Bezusko L.G., Bezusko T.V., Mosyakin S.L., Tomashevsky A.P. Palynological and archaeological characteristics of deposits in the area of early medieval Ovruch (Zhytomir region, Ukraine) // Abstr. V Inter. conf. «Anthropization and environment of rural settlements. Flora and Vegetation» (Uzhgorod—Kostryno, Ukraine; 16—18 May 2002). — 2002. — P. 13—15.

Bezusko L.G., Mosyakin S.L., Bezusko A.G. Flora and vegetation of the Ovruch Ridge (Northern Ukraine) in early medieval times (by palynological data) // Quarter. Internl. — 2009. — 203(1—2). — P. 120—128.

Mosyakin S.L., Fedoronchuk M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. — Kiev, 1999. — xxiv + 345 p.

Рекомендує до друку
Д.В. Дубина

Надійшла 23.04.2013 р.

Л.Г. Безусько¹, Т.С. Карпюк¹, С.Л. Мосякин¹, А.Г. Безусько²,
О.М. Корниенко¹

¹Институт ботаники имени Н.Г. Холодного
НАН Украины, г. Киев

²Национальный университет «Киево-Могилянская академия»

АНТРОПОГЕННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПАЛИНОФЛОРА РАННЕСРЕДНЕВЕКОВЫХ ОТЛОЖЕНИЙ СЛОВЕЧАН- СКО-ОВРУЧСКОГО КРЯЖА В ПАЛЕОХОРОЛОГИЧЕ- СКОМ АСПЕКТЕ

Обобщены результаты палеопалинологических и палеоэтноботанических исследований культурных слоев семи раннесредневековых поселений Словечанско-Овручского кряжа (XIII ст. н.э.). Установлен видовой состав культурных и сорных растений (58 таксонов). Составлен список модельных таксонов синантропной флоры, перспективных для проведения палеохорологических исследований.

Для представителей культурной флоры приводятся первые результаты этих исследований, выполненные с использованием программы DIVA-GIS (<http://www.diva-gis.org/>). Впервые на примере Словечанско-Овручского кряжа по результатам палеопалинологических и палеоэтноботанических исследований разработаны карты распространения модельных видов культурной флоры как в пространстве, так и во времени (XIII ст. н.э.).

Ключевые слова: палеохорология, палинофлора, раннее средневековье, виды культурной и сорной флоры, Словечанско-Овручский кряж, Украина.

L.G. Bezusko¹, T. S. Karpiuk¹, S. L. Mosyakin¹, A.G. Bezusko²,
O.M. Korniyenko¹

¹M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

²National University Kiev-Mohyla Academy

ANTHROPOGENIC COMPONENT OF PALYNOFLORAS FROM EARLY MEDIEVAL DEPOSITS (13TH CENTURY A.D.) OF THE SLOVECHNO-OVRUCH RIDGE IN A PA- LEOCHOROLOGICAL ASPECT

Results of paleopalynological and paleoethnobotanical studies were obtained for the deposits from cultural layers of seven Early Medieval settlements of the Slovechno-Ovruch Ridge (XIII century A.D.). The species composition of the cultivated and weedy components (58 taxa) was identified. The list of model synanthrope taxa for paleochorological studies is produced. On the example of Slovechno-Ovruch Ridge, first maps based on paleopalynological and ethnobotanical data are developed for distribution of model taxa in space and time (XIII century).

Key words: paleochorology, palynoflora, Early Medieval, cultivated plants, weeds, Ovruch Ridge, Ukraine.